

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У КОНТЕКСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної
інтернет-конференції з міжнародною участю*

14 вересня 2018 року

Бердянськ – 2018

Підготовка майбутніх педагогів у контексті стандартизації початкової освіти : матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю. – Бердянськ, 2018. – 247 с.

Випуск присвячено 60-річчю спеціальності «Початкова освіта» в Бердянському державному педагогічному університеті

Редакційна колегія:

Коваль Людмила Вікторівна – декан факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України.

Крамаренко Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри початкової освіти факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Попова Ольга Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Горецька Олена Віталіївна – кандидат психологічних наук, доцент, завідувач кафедри психології факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Лісіна Лариса Олександрівна – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету.

Мартиненко Олена Володимирівна – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри теорії і методики навчання мистецьких дисциплін факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв Бердянського державного педагогічного університету, заслужений діяч культури України.

ЗМІСТ

Секція 1

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Людмила Коваль. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИК ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ НА ЗАСАДАХ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ	7
Гжегож Бжузе, Тетяна Кучай. АКАДЕМІЧНО-ГРОМАДСЬКЕ НАВЧАННЯ – ВАГОМА СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ У США	10
Алла Крамаренко. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ: ЕКОЛОГО-МЕТОДИЧНА СКЛАДОВА	12
Анатолій Кузьмінський. ВИКОРИСТАННЯ ПЕРЕДОВОГО ПЕДАГОГІЧНОГО ДОСВІДУ В УНІВЕРСИТЕТІ	17
Stanisław Kunikowski, Олександр Кучай. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ У ЗВО В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ	20
Лариса Лісіна. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО КОНСТРУЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	23
Пріма Раїса, Пріма Дмитро, Рославець Руслана. ГУМАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ	28
Олена Акімова, Оксана Кузнецова, Вероніка Одарченко. ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	31
Микола Балух. СПЕЦИФІКА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ НА ЗАСАДАХ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖЕННЯ	36
Галина Бучківська. ПРОФЕСІЙНЕ СТАНОВЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОГО ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВОГО МИСТЕЦТВА	41
Тетяна Володько. ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО ПРОВЕДЕННЯ ІНТЕГРОВАНИХ УРОКІВ МИСТЕЦЬКОГО СПРЯМУВАННЯ	45
Наталія Гарань, Дарина Моторін. ПІДГОТОВКА МАГІСТРІВ СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ «ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ» ДО НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	47
Олександр Голік. РОЛЬ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В ПРОФЕСІЙНОМУ СТАНОВЛЕННІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	52
Марина Дорошенко. ОСНОВНІ ВИМОГИ, РИСИ, ФУНКЦІЇ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ	57
Марія Замелюк. МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРИРОДНИЧОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	61

3. Бех І. Законопростір сучасного виховного процесу / І. Бех // Вища освіта України. – 2004. – № 1. – С. 10-13.

4. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта України. – 2002. – 23 квітня.

Олена Акімова,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Оксана Кузнецова,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

Вероніка Одарченко,

кандидат педагогічних наук, доцент,
Комунальний заклад «Харківська
гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО СТИЛЮ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОГО ОСВІТЬОГО ПРОСТОРУ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, що характеризується інтеграцією нашої держави в європейські освітні, економічні й культурні інституції, особливого значення набуває проблема підготовки фахівців, здатних виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні. Приєднання України до Європейського освітнього простору ставить перед закладами вищої освіти нові вимоги до формування основ майбутньої професійно – педагогічної діяльності студентів, зокрема в аспекті організації освіти на засадах Концепції «Нової української школи». Майбутні вчителі мають свідомо реалізовувати основні принципи концепції, формувати інноваційний стиль професійної діяльності та створювати інклюзивний освітній простір для всіх учнів України без винятку.

Отже, постає проблема визначення суті інноваційного стилю діяльності вчителя та етапів інноваційної діяльності майбутніх учителів як основи для створення інклюзивного освітнього простору початкової школи у парадигмі «Нової української школи».

Перед авторами постали такі завдання:

1. Проаналізувати основні аспекти створення інклюзивного освітнього простору початкової школи у парадигмі «Нової української школи».

2. Визначити суть педагогічної деонтології як одного з аспектів підготовки майбутніх учителів початкової школи до формування інноваційного стилю професійної діяльності.

3. Уточнити поняття «інноваційний стиль діяльності» у парадигмі «Нової школи» для майбутніх учителів початкової школи.

4. Визначити основні етапи інноваційної діяльності вчителя, як основи для формування інноваційного стилю професійної діяльності майбутніх учителів початкової школи на засадах Концепції «Нової школи».

На сучасному етапі підготовки вчителя початкової школи різні аспекти майбутньої професійної діяльності висвітлено в наукових дослідженнях О. Бабакіної, С. Беляєва, С. Єрмакової, А. Крамаренко, Л. Петриченко, О. Пометун, Ф. Халілової та інших, зокрема проблеми формування творчої особистості майбутніх учителів початкової школи актуалізована в дослідженнях Г. Пономарьової, Л. Хомич.

Метою є визначення суті інноваційного стилю діяльності вчителя та етапів інноваційної діяльності майбутніх учителів як основи створення інклюзивного освітнього простору початкової школи у парадигмі «Нової української школи».

На сучасному етапі реформування вищої освіти в Україні в психолого – педагогічній літературі можна зустріти чимало визначень поняття інклюзія. Психолого-педагогічний аспект визначення поняття полягає у розумінні інклюзії як процесу збільшення ступеня участі всіх громадян в соціумі, і в першу чергу тих, що мають труднощі у фізичному та психологічному розвитку.

Виходячи з вище зазначеного, визначимо основні аспекти поняття «інклюзія» для майбутніх учителів початкової школи, а саме:

- навчання та виховання всіх дітей без винятку, незалежно від стану здоров'я та психічного розвитку;
- залучення всіх дітей з особливими потребами до тих навчальних закладів, які б вони відвідували, не маючи психічних або фізичних обмежень;
- використання всіх форм, методів і видів роботи для забезпечення різноманітних освітніх потреб учнів.

Необхідно звернути увагу, що дисципліни, які в подальшому дали б підґрунтя реалізації інклюзивної освіти в країні – відсутні, лише фрагментарно в інших дисциплінах зустрічаються теоретичні аспекти інклюзивної освіти, що обумовлює на нашу думку необхідність запровадження під час підготовки майбутніх учителів початкової школи опанування засад інклюзивної педагогіки та створення інклюзивного середовища як освітнього компонента під час підготовки майбутніх учителів початкової школи.

Ми погоджуємось з вченою А. Колупаєвою [2], яка зазначає, що найбільші успіхи у втіленні інклюзивної форми освіти мають навчальні

заклади, де розуміють і демонструють ефективні методики навчання та викладання в атмосфері співпраці, підтримки з боку шкільної адміністрації та громади. На нашу думку, високий рівень ефективності інклюзивної освіти має забезпечити включення засад інклюзивної педагогіки та створення інклюзивного середовища як освітнього компонента безпосередньо під час підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Отже, чому створення інклюзивного середовища у школі може бути неефективним? Яким чином можна урахувати це до уваги це під час підготовки майбутніх учителів початкової школи?

Основні проблеми неефективності інклюзивного середовища виступають:

- відсутність належної підготовки педагогічних кадрів;
- неспроможність викладати відповідний навчальний матеріал дітям з різним станом фізичного та психічного здоров'я;
- традиційні форми та методи організації навчання, негнучкість навчальної програми.

Науковці, які всебічно вивчають різні аспекти інклюзивної освіти, ширше описують перешкоди на шляху впровадження цієї форми освіти, а саме: інформація про переваги інклюзії не була донесена до учасників процесу належним чином або ж була непереконливою; необхідні для ефективного впровадження інклюзії зміни виявилися надто масштабними, а тому їх складно досягти за короткий час, або ж надто обмежені, тому не дають уявлення про реальний ефект; зміни втілюються надто швидко, тож учасники процесу не встигають осмислити нововведення, або надто повільно, й ентузіазм щодо їх реалізації згасає; необхідні ресурси для забезпечення ефективності інклюзивної форми освіти не надаються або розподіляються у недоцільний спосіб чи нераціонально [2].

Аналіз перешкод дає підстави зробити висновки, що більшість з них мають свої витoki у відсутності теоретичних та методичних аспектів інклюзивної освіти під час підготовки майбутніх вчителів, що в подальшому ускладнює творчий підхід роботи вчителя до навчання та виховання дітей з особливими освітніми потребами, відсутність взаємодії на високому рівні між усіма учасниками інклюзивної освіти, неправильний розподіл обов'язків та навантажень.

На нашу думку, підвищенню ефективності інклюзії в Україні та як одного з факторів усунення перешкод сприятиме включення основ педагогічної деонтології в психолого-педагогічну підготовку майбутніх учителів початкової школи. Цінним для нас виступають дослідження М. Васильєвої, яка обґрунтувала такі підходи педагогічної деонтології [1]:

1. Аксіологічний підхід. Передбачає засвоєння етичних норм, принципів та вимог до поведінки вчителя, які у своїй сукупності впливають на формування його цінностей та педагогічних установок, визначають характер його ставлення до різних суб'єктів навчально-виховного процесу.

2. Соціокультурний підхід. Спрямований на сприйняття педагогічної етики вчителем як універсального соціального регулятора поведінки вчителя у різних сферах його професійних взаємин.

3. Діяльнісний підхід. Передбачає формування практичних навичок поведінки і різноманітних ситуаціях морального вибору відповідно до норм педагогічної етики.

Процес підготовки студентів до створення, освоєння й упровадження інклюзивного освітнього простору початкової школи у парадигмі «Нової української школи» є багатомірним і тривалим. Для усвідомлення цього явища варто з'ясувати, які найбільш істотні процеси, явища, об'єкти взаємодіють із ним.

Результатом підготовки студентів до інноваційної діяльності є їхня готовність до нововведень.

Результат цілеспрямованої роботи може бути виражений у моделі (професіограмі) вчителя інноваційного типу: це вчитель-дослідник, учитель-новатор, який одержує високі результати в роботі, завдяки вдосконалюванню процесу навчання й виховання школярів і впровадження Концепції «Нової школи».

Інноваційна діяльність учителя передбачає оновлення педагогічного процесу, впровадження нововведень у традиційну систему навчання, виявлення вчителем педагогічної творчості, яскравої індивідуальності, інноваційного стилю діяльності.

Інноваційний стиль діяльності учителя визначаємо як сукупність способів професійно-педагогічної діяльності, спрямованих на модернізацію (прогресивне перетворення) освітнього процесу.

Виходячи зі способів діяльності сприйняття дійсності, дослідники [1, с.27] виділяють етапи інноваційної діяльності, які необхідно забезпечити в процесі підготовки майбутнього вчителя в закладі вищої освіти:

1-й етап – первинне сприйняття інновації, виходячи з установки свідомості студента.

2-й етап – утримання сприйняття інновації, ґрунтуючись на здібності майбутнього вчителя змінювати свою свідомість на основі суб'єктності.

3-й етап – первинне очікування діяльності на основі розуміння, змісту, методики, процесу діяльності, первинне очікування результатів діяльності.

4-й етап – власне діяльність по здійсненню інновації на основі процесуально-інструментального забезпечення діяльності.

5-й етап – набуття професійного сенсу діяльності (на основі результату діяльності).

6-й етап – набуття особистісного сенсу діяльності.

Варто зазначити, що дотримання цих етапів інноваційної діяльності й забезпечує, врешті-решт, формування інноваційного стилю професійної діяльності.

Процес формування інноваційного стилю діяльності вчителя зумовлюють також професійно значимі особистісні якості, що впливають на продуктивність професійної діяльності [4], а саме: гуманістична та професійно-педагогічна спрямованість, наполегливість, мобільність, оперативність, енергійність, рішучість і діловитість при вирішенні ситуацій та організації навчально-виховного процесу, схильність вести за собою, брати відповідальність за свої рішення, готовність до ризику, виявлення незалежності та критичності суджень, сміливість уяви й думки при вирішенні нестандартних ситуацій, виборі альтернативних рішень; виявлення спроможності творчо й самостійно здійснювати дії за нових умов, здатність до співпраці, демократичного стилю взаємодії зі суб'єктами педагогічного процесу.

Отже, зазначені якості зумовлюють формування інноваційного стилю професійної діяльності, виявляючи її творчий характер, особливий стиль розумової діяльності педагога, пов'язаний з новизною й значимістю її результатів, викликаючи складний синтез усіх психічних сфер (пізнавальної, емоційної, вольової й мотиваційної) особистості вчителя. Саме такий вчитель буде готовий до створення інклюзивного освітнього простору початкової школи у парадигмі «Нової української школи».

Список використаних джерел

1. Алексеенко И.Н. Теоретико-методологические основы формирования готовности будущего учителя к инновационной деятельности в условиях колледжа : дисс. ... канд. пед. наук :13.00.08. / Алексеенко Иван Николаевич. — Ростов н/Д., 2000. — 216 с.
2. Васильева М.П. Теорія педагогічної деонтології / М. П. Васильєва. – Х. : Нове слово, 2003. – 216с.
3. Колупаєва А.А. Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія. – К. : Самміт-Книга, 2009. – 272 с.
4. Пономарьова Г. Ф. До питання формування творчої особистості вчителя в процесі професійно-педагогічної діяльності / Г. Ф. Пономарьова // Наук. зап. кафедри педагогіки ХНУ ім. Каразіна. — Х., 2007. — Вип.17. — С. 299—305.
5. Сіваєва Н. П. Інноваційні технології удосконалення професійної компетентності майбутніх учителів засобами позакласної роботи / Н. П. Сіваєва, Л. В. Темченко //Освітні інноваційні технології у процесі викладання навчальних дисциплін : зб. наук.-метод. пр. — Житомир, 2004. — С. 167—171.
6. Концепція «Нова школа. Простір освітніх можливостей» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// mon.gov.ua](http://mon.gov.ua). – Назва з екрана.

Микола Балух,
аспірант,
Хмельницька гуманітарно-